

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Svk/66/2022
Identifikačné číslo spisu: 1005204212
Dátum vydania rozhodnutia: 26. apríla 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:1005204212.1

UZNESENIE

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako odvolací súd, v právnej veci navrhovateľa 1/ E.. H. Š., F.. XX.XX.XXXX, T. R.L. A. Č.. XXXX, navrhovateľa 2/ U. Š., S.. D., F.. X.X.XXXX, T. X. E. XX/XX, E., navrhovateľa 3/ E.. H. D., F.. X.X.XXXX, T. X. E. XX/XX, E., proti odporcovi: Okresný úrad Malacky, katastrálny odbor, so sídlom Záhorácka č. 2942/60A, Malacky, za účasti: U. Š., S.. Š., F.. XX.X.XXXX, T. P. Č.. XXX, o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporcu č. V-1811/05 zo dňa 8.11.2005, o odvolaní navrhovateľov 1/ a 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č.k. 3Sp/243/2005-553 zo dňa 7. apríla 2022, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky mení uznesenie Krajského súdu v Bratislave č.k. 3Sp/243/2005-533 zo dňa 7.4.2022 tak, že žiadosť navrhovateľa 1/ o ustanovenie opatrovníka zamieta.

Odvolanie navrhovateľky 2/ odmieta.

Odôvodnenie

1. Napadnutým uznesením č.k. 3Sp/243/2005-553 zo dňa 7. 4. 2022 Krajský súd v Bratislave ako správny súd ustanovil navrhovateľovi 1/ za opatrovníka Obec Veľké Leváre. V odôvodnení uviedol, že predmetom súdneho konania je prieskum rozhodnutia odporcu, ktorým zamietol návrh na vklad záložného práva do katastra nehnuteľností týkajúceho sa nehnuteľnosti zapísaných na LV č. XXX katastrálne územie R.P. A.. Proti uvedenému rozhodnutiu podali navrhovatelia odvolanie podľa piatej časti OSP. Konanie sa vedie na Krajskom súde v Bratislave ako správnom súde pod sp. zn. 3Sp/243/2005. Z pripojeného vyšetrovacieho spisu bolo preukázané, že na základe vypracovaného znaleckého posudku zo dňa 18.7.2012 z odboru psychiatrie navrhovateľ 1/ trpí duševnou chorobou - paranoidnou psychózou, resp. trvalou duševnou poruchou s bludmi, pričom toto ochorenie podstatným spôsobom ovplyvňuje jeho ovládacie a rozpoznávacie schopnosti. Navrhovateľ 1/ sám v podaní zo 14.7.2014 žiadal, aby bola za jeho opatrovníka ustanovená jeho manželka navrhovateľka 2/, príp. jeho syn navrhovateľ 3/. Títo však nesúhlasili s ustanovením za opatrovníka navrhovateľovi 1/. Navrhovatelia žiadali, aby bol navrhovateľovi 1/ ustanovený právny zástupca z radov advokátov, resp. osoba s právnickým vzdelaním z Centra právnej pomoci, z Kancelárie verejnej ochrankyne práv alebo

Komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Vzhľadom na nesúhlas navrhnutých osôb správny súd oslovil dcéru navrhovateľa 1/ U. Š.Q. (ďalšiu účastníčku), ktorá na výzvu súdu nereagovala. V tejto právnej veci žalobca požiadal Centrum právnej pomoci (ďalej CPP) o poskytnutie právnej pomoci dňa 12.2.2014. CPP mu rozhodnutím zo dňa 30.4.2014 právnu pomoc neposkytlo, rovnako ani na základe opätovnej žiadosti zo dňa 19.8.2014, o ktorej rozhodlo dňa 10.9.2014. Voči obom rozhodnutiam podal navrhovateľ 1/ odvolanie na správny súd, pričom v prvej veci bolo konanie zastavené a v druhej veci Najvyšší súd SR rozsudkom sp.zn. 1Sžo/1/2019 zo dňa 27.7.2020 potvrdil rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 9Sp/75/2014, ktorý jeho žalobu zamietol. Navrhovateľovi 1/ nie je možné zo strany súdu ustanoviť zástupcu z radou advokátov ani z Kancelárie verejného ochrancu práv či Komisára pre osoby so zdrav. postihnutím. Na takéto ustanovenie právneho zástupcu súd nie je oprávnený. O poskytnutí bezplatnej právnej pomoci rozhoduje CPP. Správny súd mal za preukázané, že možnosť žiadať o poskytnutie právnej pomoci navrhovateľ 1/ preukázateľne využil, avšak vzhľadom na nesplnenie zákonných podmienok mu zástupca z radov advokátov nebol ustanovený. Správny súd teda vyčerpal všetky možnosti ustanoviť navrhovateľovi 1/ pre jeho duševnú poruchu opatrovníka z radov jeho blízkych a keďže zástupcu z radov advokátov nie je oprávnený ustanoviť, zvolil za opatrovníka obec, v ktorej má navrhovateľ 1/ adresu trvalého pobytu.

2. Proti tomuto uzneseniu v zákonnej lehote podal odvolanie ustanovený opatrovník Obec Veľké Leváre. Uviedol, že je atakovaný rôznymi podaniami zo strany navrhovateľa 1/, v ktorých je obviňovaný z machinácií s jeho nehnuteľným majetkom zmenou hraníc pozemkov v jeho vlastníctve a z činnosti, ktorá menovanému spôsobuje rôzne ujmy. Prevzatím opatrovníctva by sa obec dostala do konfliktu záujmov, kedy na strane jednej by mala opatrovanému pomáhať so správou majetku a zároveň na strane druhej bola opatrovaným obviňovaná zo sprenevery a machinácii. Obec nemá k dispozícii kapacitné možnosti odborných pracovníkov na poskytovanie opatrovníctva menovanému na súde. Nemá vyčlenené finančné prostriedky na objednanie právnych služieb advokáta. Vzhľadom k opísanej duševnej chorobe navrhovateľa 1/ by nebolo vhodné, aby činnosti opatrovníka vykonával pracovník obce, v ktorej menovaný žije. Má dôvodné obavy o bezpečnosť pracovníkov obce v prípade výkone opatrovníctva. Menovanému odmietajú opatrovníctvo jeho rodinní príslušníci i štátne inštitúcie, ktoré túto službu vykonávajú bezplatne. Sociálnu kuratelu poskytujú znevýhodneným občanom zo zákona i Úrady práce, soc. vecí a rodiny, čo konajúci súd doposiaľ nevyužil. Žiadal, aby napadnuté uznesenie bolo zrušené a návrh opatrovníctva ako neopodstatnený voči Obce Leváre bol zamietnutý.

3. Proti tomuto uzneseniu podali v zákonnej lehote spoločné odvolanie navrhovateľa 1/ a 2/. Vyjadrili nesúhlas, aby navrhovateľovi 1/ bol ustanovený „procesný opatrovník“ v spore, napr. ktokoľvek so zamestnancov zaujatého Obecného úradu Veľké Leváre. U navrhovateľa 1/ nemôže dôjsť k ustanoveniu opatrovníka v širšom ponímaní opatrovníctva, pretože nejde o nesvojprávnu osobu, ale len o osobu s obmedzenou spôsobilosťou na konanie pred súdmi a inými orgánmi, no zo zákona s absolútnou samostatnosťou. Nesúhlasil ani s ustanovením procesného opatrovníka z ktoréhokoľvek zo zamestnancov zaujatých súdov Okresného súdu Malacky a Krajského súdu v Bratislave, ktoré zmanipulovali ich iné právne veci. Namietali podľa nich nezákonné konanie súdov v týchto iných právnych veciach, ako aj v exekučných veciach súvisiacich s bývalou právnickou osobou Helen agentúra Bratislava. Uviedli, že navrhovateľ 1/ má zo zákona právo obdržať poštou všetky písomnosti zo súdov, ako aj právo samostatne konať a samostatne sa vyjadrovať k veciam „procesného opatrovníctva“ a odmietajť jemu nevyhovujúce uznesenia. Poukázali na Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Trvali na tom, že procesného opatrovníka - dôverníka - môže robiť len právne vzdelaná osoba, napríklad z CPP alebo zo štátom dotovaných úradov, ombudsmaniiek alebo s finančnou spoluúčasťou štátu od advokátskych združení. Opätovne žiadali ustanoviť navrhovateľovi 1/ právneho zástupcu z radov advokátov prostredníctvom CPP alebo od úradov verejnej ochrankyne práv a komisára na ochranu zdravotne postihnutých osôb alebo od ľudskoprávných a sociálnoprávných mimovládnych organizácií či občianskych združení. Odmietli opatrovníctvo v širšom ponímaní, ale žiadali o dôverníka odsúhlaseného navrhovateľom 1/ a jeho rodinou, ktorý by mal právnické vzdelanie. Žiadali rozhodnutie v celom rozsahu zrušiť.

4. K odvolaniu ustanoveného opatrovníka sa vyjadrili navrhovatelia 1/, 2/, 3/ podaním zo dňa 10.10.2022. Nesúhlasili s určením Obce Veľké Leváre za opatrovníka pre navrhovateľa 1/, rovnako ako nesúhlasili, aby bol ktokoľvek právny nevzdelaný ustanovený ako procesný opatrovník. Žiadali Generálneho prokurátora a Ministra spravodlivosti o zabezpečenie nezávislej právnej pomoci pre navrhovateľa 1 na náklady štátu.

5. K odvolaniu navrhovateľov 1/ a 2/ sa vyjadril žalovaný podaním zo dňa 20.9.2022. Uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že konanie z roku 2005 nebolo možné do dnešného dňa právoplatne ukončiť práve pre neustanovenie opatrovníka, s napadnutým uznesením súhlasí a žiada odvolanie zamietnuť.

6. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 101e ods. 1 a 2 zák. č. 757/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov v spojení s § 492 ods. 1 CSP) preskúmal napadnuté uznesenie správneho súdu v zmysle odvolacích námietok, pričom zistil, že existuje dôvod na zmenu napadnutého rozhodnutia.

7. Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Podľa § 250l ods. 1 OSP podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 250l ods. 2 OSP pokiaľ v tejto hlave nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy s výnimkou § 250a.

Podľa § 29 ods. 2 OSP pokiaľ neurobí iné opatrenia, môže súd ustanoviť opatrovníka aj účastníkov, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine alebo ak je doručenie písomnosti v cudzine spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať.

8. Vzhľadom na to, že konanie na správnom súde začalo doručením opravného prostriedku (konanie podľa tretej hlavy piatej časti OSP) pred dňom nadobudnutia účinnosti SSP (dňa 1.7.2016), v zmysle § 492 ods. 1 SSP takéto konanie sa dokončí podľa doterajších predpisov. Týmto predpisom je OSP. Nie je teda možné aplikovať Civilný sporový poriadok, či Civilný mimosporový poriadok, ako to v odvolaní žiadal navrhovateľ 1/.

9. Predmetom odvolacieho konania na NSS SR, ktorý v zmysle § 101e ods. 1, 2 zákona č. 757/2004 Z.z. prevzal právomoc na rozhodovanie od Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, je uznesenie správneho súdu, ktorým ustanovil navrhovateľovi 1/ opatrovníka Obec Veľké Leváre podľa § 29 ods. 2 OSP. Konštatoval, že vzhľadom na to, že trpí duševnou chorobou, ktorá podstatným spôsobom ovplyvňuje jeho ovládacie a rozpoznávacie schopnosti, bolo mu potrebné ustanoviť opatrovníka, avšak nepodarilo sa získať súhlas jemu blízkych osôb (manželky, syna, dcéry) Navrhovateľ 1/ nesplnil podmienky ustanovené zákonom na bezplatnú právnu pomoc poskytovanú Centrom právnej pomoci, nebolo mu možné ustanoviť zástupcov z radov advokátov ani Kancelárie verejného ochrancu práv, či Komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, preto mu súd za opatrovníka ustanovil Obec Veľké Leváre, v ktorej má adresu trvalého pobytu.

10. Navrhovateľ 1/ nesúhlasil s osobou opatrovníka, v odvolaní namietal, že s osobou opatrovníka je v kolízii, Obec Veľké Leváre je voči nemu zaujatá a má s ňou konflikty. Žiadal o ustanovenie dôverníka, ktorý bude mať právnické vzdelanie, avšak vymienil si, že sa bude jednať o zastupovanie v tzv. užšom zmysle, pretože je síce zdravotne postihnutý, avšak nie je pozbavený ani obmedzený svojprávniosti a žiada doručovať všetky písomnosti zo súdov na jeho adresu a protestovať proti nim. S napadnutým uznesením nesúhlasil ani ustanovený opatrovník, pretože navrhovateľ 1/ ho atakuje a obviňuje z machinácií s jeho nehnuteľným majetkom. Nemá tiež k dispozícii kapacitné možnosti odborných pracovníkov a finančné prostriedky na objednanie právnych služieb advokáta pre navrhovateľa 1/.

11. Ustanovenie § 29 v odseku 2 OSP upravuje možnosť ustanoviť účastníkovi opatrovníka, ak sa procesne spôsobilý účastník konania nemôže zúčastniť na konaní z dôvodu postihnutia duševnou poruchou. Postup podľa tejto skutkovej podstaty prichádza do úvahy vtedy, ak ide o účastníka síce postihnutého duševnou poruchou, ktorý však formálne nebol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, ani jeho spôsobilosť na právne úkony nebola obmedzená. Pri posudzovaní otázky, či účastník má s ohľadom na svoje zdravotné postihnutie spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu, je potrebné skúmať, či a do akej miery mu tento nepriaznivý zdravotný stav umožňuje/neumožňuje plnohodnotnú účasť na súdnom konaní, napr. či duševná porucha mu bránila chápať zmysel súdnych výziev, či iných procesných úkonov, prípadne zmysel súdneho konania samotného.

12. V konkrétnom prípade navrhovateľa 1/ tento svoju žiadosť o ustanovenie opatrovníka podložil znaleckým posudkom č. 46-46/2012 znalcov E.. T., B.. I. E.. U., B.. z odboru zdravotníctva, odvetvie psychiatria, ktorý bol vyhotovený v trestnom stíhaní obvineného navrhovateľa 1/ pre prečin ohovárania. Znalčky dospeli k diagnostickému záveru, že obvinený trpí paranoidnou psychózou, kde paranoidne perzekučný blud motivuje takýmto chorobným spôsobom jeho konanie, takže vystupuje aktívne, domáha sa svojich práv u rôznych inštitúcií, čím obťažuje úrady. Paranoidne perzekučný blud je teda mylný záver myslenia podmienený obsahovou poruchou myslenia pri duševnej chorobe.

13. Podľa názoru odvolacieho súdu nie je možné konštatovať, že by mu zdravotné postihnutie znemožňovalo samostatne konať pred súdom. Žalobca plne chápe zmysel súdneho konania a jednotlivých úkonov súdu a účastníkov konania. Uvedené vyplýva tiež z toho, že na všetky výzvy súdu odpovedá obsiahlymi podaniami, v ktorých vyjadruje svoj subjektívny názor na predmet konania, ako aj na súvisiace okolnosti. Zo znaleckého posudku je zrejmé, že jeho duševná porucha ho núti vystupovať aktívne, domáhať sa svojich práv u rôznych inštitúcií rozsiahlymi podaniami. To však neznamena, že by nebol spôsobilý vykonávať úkony pred súdom sám vo svojom mene alebo že by nechápal zmysel súdneho konania. V danom prípade nebolo potrebné týmto osobitným procesným inštitútom zaistiť ochranu práv navrhovateľa 1/, keďže nebolo preukázané, že by sa sám o svoje práva nemohol postarať; naopak, zo súdneho spisu vyplýva, že vie formulovať argumenty na podporu svojich argumentov a je schopný vykonávať svoje procesné práva v plnom rozsahu. V konkrétnom prípade teda nebolo potrebné obmedzovať bezprostredný kontakt navrhovateľa 1/ so súdom a medzi neho a súd vložiť prostredníka - opatrovníka.

14. Z vyjadrení navrhovateľa 1/ vyplýva, že ustanovenie opatrovníka nežiada z dôvodu, že by sám nebol schopný chápať zmysel súdneho konania z dôvodu jeho duševnej poruchy, ale z toho dôvodu, aby bol zastúpený práve kvalifikovaným zástupcom s právnickým vzdelaním. Cieľom inštitútu opatrovníctva podľa § 29 ods. 2 OSP však nie je účastníkovi konania zabezpečiť právne kvalifikovaného zástupcu, ale ochrana jeho procesných práv, aby ich mohol v konaní pred súdom prostredníctvom opatrovníka účinne uplatňovať, keďže sám by ich uplatňovať nevedel alebo nemohol. Preto opatrovníci v zmysle § 29 spravidla nie sú advokáti či iné osoby s právnickým vzdelaním, ale osoby pôsobiace v rodinnom, pracovnom, kultúrnom, prípadne v inom prostredí, ktoré je účastníkovi blízke (§ 29 ods. 6 OSP). Pokiaľ navrhovateľ 1/ odôvodňuje ustanovenia opatrovníka potrebou právne kvalifikovaného zastupovania jeho osoby v súdnom konaní, nejedná sa o relevantný dôvod na ustanovenie opatrovníka. Jeho žiadosť o ustanovenie opatrovníka je motivovaná snahou byť bezodplatne zastúpený osobou s právnickým vzdelaním, nie potrebou vykonávať za neho konkrétne procesné úkony, pretože na ne je sám spôsobilý (ako sám uvádza, žiada doručovať všetky písomnosti, vyhradzuje si právo samostatne konať a odmietat' jemu nevyhovujúce rozhodnutia súdu).

15. Odvolací súd tak konštatuje, že požiadavka navrhovateľa 1/ o ustanovenie opatrovníka v osobe advokáta, ombudsmana, generálneho prokurátora, Kancelárie verejného ochrancu práv či Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím nemá oporu v ustanovení § 29 OSP.

16. Neposkytnutým navrhovateľovi 1/ opatrovníka nie je dotknutý článok 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím vyhlásený v Zbierke zákonov SR pod č. 317/2010 Z.z., ktorého

cieľom je práve zabezpečiť, aby duševné poruchy neboli používané na zbavovanie právnej spôsobilosti osôb nimi trpiacimi. V posudzovanom prípade navrhovateľ 1/ nebol zbavený právnej spôsobilosti, naopak, bolo s ním jednané ako s osobou plne právne spôsobilou. Nebol zistený ani rozpor s článkom 13 uvedeného Dohovoru, pretože všetky úkony navrhovateľa 1/ ako aj predložený znalecký posudok svedčia o tom, že síce trpí duševným postihnutím, ktoré mu však neznemožňuje samostatne vykonávať procesné práva a povinnosti v súdnom konaní a chápať jeho priebeh.

17. Preto odvolací súd pristúpil k zmene napadnutého uznesenia podľa § 220 OSP tak, že žiadosť navrhovateľa 1/ o ustanovenie opatrovníka zamietol. V ďalšom konaní navrhovateľ 1/ bude konať pre správny súdom osobne, pokiaľ sám nesplnomocní tretiu osobu na svoje zastupovanie.

18. Vo vzťahu k navrhovateľke 2/ bolo potrebné odvolanie odmietnuť podľa § 218 ods. 1 písm. b/ OSP z dôvodu, že ho podala osoba, ktorá na jeho podanie nebola oprávnená. Subjektívnym predpokladom na podanie odvolania je to, že napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa vyznelo v neprospech odvolateľa, ktorý sa prejavuje spôsobením účastníkovi ujmy. V danom prípade navrhovateľke 2/ nebola spôsobená žiadna ujma tým, že navrhovateľovi 1/ bol ustanovený opatrovník. Preto nie je oprávnená na podanie odvolania voči takémuto uzneseniu.

19. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodne správny súd v konečnom rozhodnutí, keďže konanie vo veci bude pred správnym súdom ďalej pokračovať.

20. Toto uznesenie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.